

Una llar per als més vulnerables

Residències de gent gran: menys places, habitacions individuals i urbanes

Belarra negocia amb sindicats, patronal i autonomies un altre model d'atenció

CELESTE LÓPEZ
Madrid

La pandèmia va posar el focus d'atenció a les residències d'avis. Atacades directament i sense recursos per lluitar contra el virus, milers de residents, una població en condicions d'extrema vulnerabilitat, van morir en absoluta solitud, sense els seus éssers estimats (gairebé 20.000 des del març al juny del 2020). Moltes veus es van aixecar llavors clamant per tot allò que el coronavirus havia revelat: centres massificats, una atenció institucionalitzada,

amb escassos professionals i llocs de treball molt precaritzats, entre altres qüestions.

El que ha passat en aquests centres ha obligat les administracions a plantejar un canvi de paradigma. I en especial un, les residències han de ser llocs de vida, no de mort. Els avis –els nostres avis, com tantes vegades s'ha repetit durant els dos anys de pandèmia– han de ser respectats no només pel que fa a l'atenció física, sinó també emocional.

Uns 390.000 avis viuen en residències a Espanya. I 180.000 són les persones que treballen en aquests centres, cosa que re-

presenta un 1,7% de la població ocupada. El seu impacte econòmic és de gairebé 5.000 milions d'euros anuals, és a dir, un 0,4% del PIB. “Les dades posen de manifest la importància d'aquest sector com a alternativa per a centenars de milers de

persones grans i els seus familiars, i també en la seva dimensió econòmica i d'ocupació”, assenyalen des de l'Associació de Directores i Gerents de Serveis Socials a l'informe *Un nou model residencial per a persones en situació de dependència: la residència, la vostra casa*. Aquesta extensa feina advoca perquè les residències deixin de ser edificis mimetitzats dels centres hospitalaris o hotelers, com passa actualment, sobretot en residències de mida gran i mitjana, segons indiquen.

Gairebé dos anys després del cop que va suposar la primera onada a les residències d'avis, el

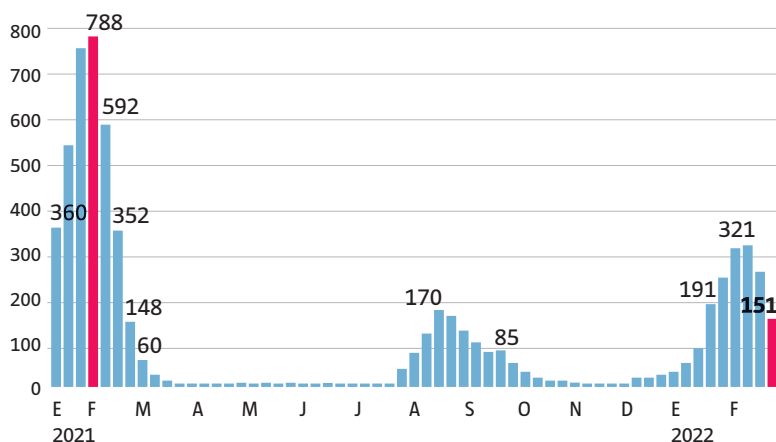
Ministeri de Serveis Socials ja té un esborrany sobre els criteris comuns d'acreditació i qualitat dels centres i dels serveis del Sistema per a l'Autonomia i Atenció a la Dependència. I, també, per a les actuals. Aquest text ja s'està treballant a la taula

Serveis Socials
proposa centres
amb un màxim de
90 places i dividides
en unitats de 15

Els nous geriàtrics
s'han d'ubicar en sòl
urbà per mirar de
promoure les
relacions quotidianes

Catalunya i Madrid acumulen més de 10.000 morts per coronavirus en residències

Evolució de morts per covid en residències cada setmana

MORTS PER COVID EN RESIDÈNCIES DURANT LA PANDÈMIA

Entre parèntesis morts amb símptomes compatibles amb la covid no confirmats

	Morts	% del total
ESpanya	32.453 morts (10.492)	33,1%
Madrid	6.607 (4.709)	38,7%
Catalunya	5.910 (2.095)	33,7%
Castella i Lleó	4.255 (1.093)	52,3%
Castella-la Manxa	3.058 (1.188)	43,5%
Andalusia	2.507 (0)	20,0%
C. Valenciana	1.923 (0)	21,6%
Aragó	1.871 (765)	39,5%
País Basc	1.347 (98)	22,4%
Extremadura	1.144 (300)	51,8%
Galícia	845 (23)	27,6%
Astúries	815 (0)	33,6%
Navarra	636 (164)	42,9%
Múrcia	371 (0)	17,4%
Balears	345 (9)	28,7%
La Rioja	343 (31)	37,9%
Cantàbria	341 (10)	46,1%
Canàries	123 (7)	7,9%
Melilla	8 (0)	5,4%
Ceuta	4 (0)	2,8%

FONT: Imerso

Anna Monell / LA VANGUARDIA

Una auxiliar donant el dinar a un resident al geriàtric Los Tilos l'abril del 2020

del diàleg social (empresaris i sindicats) i que aquesta mateixa setmana va començar a debatre's amb les comunitats autònomes, que són les que tenen les competències.

L'esborrany planteja que les residències s'han d'adequar a un model de llar, on les persones puguin viure en unitats de convivència de no pas més de 15 persones, amb un equipament i estructura semblant a la de qualsevol habitatge (habitacions, saló, cuina, etcètera) i on es proporcionin els suports que necessiten els residents per al desenvolupament de la seva vida quotidiana.

“Un model residencial en què les preferències, estil de vida i drets de cada persona siguin al

Els principis rectoros de la transformació assistencial són la dignitat i el respecte als usuaris

centre de l'atenció. Una atenció lliure de subjeccions, ja siguin físiques, mecàniques, químiques o farmacològiques. Aquesta és una qüestió cultural que necessita ser transformada”, assenyala el text.

Què proposa el ministeri que dirigeix Ione Belarra? De moment, una limitació de places. Les noves residències podran tenir un màxim de 90 persones, amb unitats de convivència. A més, dues de cada tres habitacions (65%) hauran de ser individuals. Les residències ja construïdes hauran de fer obres per sectoritzar-les en espais, a tot estirar, de 90 persones; per crear unitats de convivència de 15 persones; i perquè un 35% de les habitacions siguin individuals (tindran un termini de fins a 7 anys per fer les obres).

Pel que fa a les residències per a persones amb discapacitat, les places es limitaran a 50.

L'esborrany estableix que es donaran les condicions perquè totes les persones residents participin en la personalització dels seus espais i podran disposar dels mobles i taules per dinar i estar per afavorir el benestar i la convivència. I s'identificaran i diferenciaran amb claredat els espais de convivència dels residents de les zones de pas o altres zones comunes.

Els centres facilitaran connexió a internet de manera gratuïta, tant en espais comuns com privats, i posaran a disposició de les persones residents dispositius per a l'accés a la xarxa.

Els treballadors hauran de tenir titulació adequada en funció del seu acompliment, millorant les ràtios de personal per a centres residencials i centres de dia fins a 0,43 per cada resident. Per a una unitat de convivència de 15 persones suposaria 5 treballadors (dos al matí, dos a la tarda, un a la nit). I s'augmenta el nombre d'inspectors per residència: un inspector per cada 25.

Els centres residencials estaran ubicats en sòl urbà, per garantir a les persones usuàries l'accés i la proximitat a espais d'activitat social i comunitària. Si un centre, la construcció del qual s'ha iniciat abans que s'aprovi aquest acord, està ubicat en un entorn aïllat haurà de garantir la comunicació mitjançant transport públic o amb mitjans de transport propis. “Ubicar les residències a llocs allunyats és excloure les persones grans de la vida local. No val l'argument que són llocs tranquils, en espais amb encant, amb bones vistes... Les persones grans necessiten la proximitat dels seus éssers estimats, necessiten veure, sentir i participar de la vida veïnal. Sentir-se habitants d'algun lloc i conviure amb persones de totes les edats, no només amb persones de la seva edat i amb els seus cuidadors”, assenyala l'Associació de Directores i Gerents de Serveis Socials.●

ASPECTES CENTRALS

Punts claus de la proposta de Serveis Socials

■ Els principis rectoros del nou model d'atenció que proposa el Govern espanyol són la dignitat i el respecte dels residents, i que se'ls garanteixi un bon tracte

Més professionals

Millora de les ràtios de personal per a centres residencials i centres de dia. S'ha pujat a 0,43 per cada resident. Per a una unitat de convivència de 15 persones suposaria 5 treballadors (2 al matí, 2 a la tarda, 1 a la nit).

Limitació de places

Les noves residències podran tenir un màxim de 90 persones, amb unitats de convivència de 15 persones. A més, 2 de cada 3 habitacions hauran de ser individuals. Es vol que les persones residents visquin en autèntiques llars en un entorn comunitari. Les residències ja construïdes hauran de fer obres per sectoritzar-les en espais, a tot estirar, de 90 persones; per crear unitats de convivència de 15 persones; i perquè un 35% de les habitacions siguin individuals (tindran un termini de fins a 7 anys per fer

XAVIER CERVERA

Geriatric a Sant Martí

les obres). Es limiten a 50 places els centres residencials per a persones amb discapacitat.

Atenció lliure de subjeccions

Es dona un termini màxim de 3 anys per a la supressió total de subjeccions.

Convivència

Els residents tindran espais de convivència no pas més de 15 persones compostes per un espai comú que inclou cuina, menjador i sala d'estar.

En sòl urbà

Una llar també es defineix pel lloc on està ubicat per això serà fonamental que les noves residències s'ubiquin en sòl urbà, i es promoguin les relacions quotidianes de les persones residents amb altres persones de la comunitat. Així s'evitaran situacions d'aïllament i solitud no desitjada.

El sector només veu viable el pla del Govern central si quantifica el cost

La patronal accepta agrupar els usuaris però s'oposa a limitar places

MARTA RICART
Barcelona

La renovació del model residencial que planteja el Ministeri de Drets Socials encara no disposa del consens de les patronals i sindicats. Tots coincideixen en la idea que és hora de canviar el model, però no en com fer-ho. Per a la patronal, la transformació que proposa el ministeri de Ione Belarra és “un brindis al sol”, llevat que quantifiqui els costos econòmicament, explica Cinta Pascual, que presideix la principal agrupació empresarial del sector, Cercle Empresarial d'Atenció a les Persones (CEAPs) i la catalana ACRA. “Volem transformar el model, però no podrà ser d'avui per demà, perquè tenim 200.000 places, ni com ho proposa el ministeri”, diu.

Pascual afirma que “el que necessita el sector en primer lloc és un finançament més gran” (les entitats de l'àmbit reclamen una inversió en dependència d'un 2% del PIB). Posa com a exemple un estudi de CEAPs que indica que el preu mitjà al dia per plaça residencial concertada (sense IVA) ara és de tot just 40 euros a Astúries o de 44 a Extremadura, gairebé la meitat del que suposaria el nou model, del voltant de 80 euros. “Hi ha una gran disparitat, que dificulta un model conjunt”, assenyala.

CEAPs ha estimat que el cost d'una plaça concertada amb el nou model se n'aniria a entre 2.370 i 2.550 euros al mes, és a dir, encariria les residències que moltes famílies ara ja veuen inaccessibles (a Catalunya, per exemple, la plaça costa entorn de 1.950 euros). “El ministeri ha de quantificar cada cost i augmentar la inversió estatal, no escudar-se en el fet que la competència és de les autonomies, que després diuen que no hi ha prou diners i el model tampoc no s'aplica”, afirma Pascual. Planteja anar a un model en què totes les residències tinguin, per exemple, un 50% de places públiques i un 50% de privades.

La patronal s'oposa que es limiti el nombre de places als centres, com planteja el ministeri. “Per què 50 residents per cen-

tre? No hi ha estudis tècnics que avalin una xifra i no una altra”, assenyala Pascual. Els sindicats sí que veuen bé limitar les “macroresidències”. Creuen que els geriàtrics “s'han convertit, amb el permís de l'Administració, en un negoci, més que pensades per a una atenció digna i de qualitat de les persones de més edat”, diu Elena Motos, responsable de sanitat del sindicat CC.OO. a Lleida. Afegeix que també s'haurien de facilitar més ajuts perquè qui ho vulgui es pugui quedar a casa.

Sí que hi ha consens al sector entorn de disposar de més habitacions individuals i organitzar els geriàtrics per unitats de convivència, que donin a l'usuari una millor qualitat de vida, tot i que les patronals creuen que poden agrupar més de 15 residents, fins a 25, i continuar oferint una atenció de qualitat.

La patronal es queixa que li costa trobar personal. La repre-

El preu d'una plaça concertada s'encariria uns 500 euros i calen més cuidadors

sentant sindical afirma que ser cuidador és molt dur emocionalment i comporta una gran càrrega de treball i que cal millorar les ràtios de personal. “Hi ha residències on un cuidador s'ocupa de 14 persones durant el dia, ja no diguem torns de nit”, indica Motos. La proposta ministerial planteja dos cuidadors per tanda per unitat de convivència de 15 persones, un a la nit.

Els sindicats reconeixen que part dels treballadors ara no té una formació adequada. El cicle formatiu (FP) d'atenció a la dependència, un grau mitjà, ni tan sols s'inclou en la branca sanitària, sinó en la de serveis socio-culturals, i el nou cicle de supervisora recorda una figura de governanta, però després, la feina de cuidador s'acosta més a la infermeria que a una altra cosa, posa com a exemple Motos. Un cuidador de residència cobra menys de 1.000 euros bruts al mes.●

ALEX GARCIA